

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Opslag aardolieproducten c.a. door
Oiltanking Terneuzen

30 januari 2002

1213-44

ISBN 90-421-0939-4
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling en doelstelling	2
3.2 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	5
4.1 Deelactiviteiten en varianten.....	5
4.2 Alternatieven.....	7
4.3 Nulalternatief/referentiesituatie.....	7
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief	8
4.5 Voorkeursalternatief	8
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME MILIEUONTWIKKELING EN MILIEUEFFECTEN	9
5.1 Algemeen	9
5.2 Veiligheid en risico's	10
5.3 Levende natuur.....	10
5.4 Lucht en gezondheid.....	11
5.5 Bodem en water	11
5.6 Geluid.....	12
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	12
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	12
8. EVALUATIEPROGRAMMA	13
9. VORM EN PRESENTATIE	13
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	13

1. INLEIDING

Oiltanking GmbH wil in Terneuzen, op het terrein De Mosselbanken, een terminal bouwen voor opslag van vloeibare chemicaliën en aardolieproducten. In de eerste fase is een omvang van 5 ha gepland met 156.000 m³ tankinhoud. Op termijn wordt een uitbreiding tot 350.000 m³ verwacht. Voor de bouw en exploitatie zijn vergunningen nodig ingevolge de Wet milieubeheer (Wm) en misschien ook ingevolge de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo). Voor de Wm-vergunning is de provincie Zeeland bevoegd gezag; voor een Wvo-vergunning is de directie Zeeland van Rijkswaterstaat bevoegd. Voor de voorziene totale capaciteit in de toekomst geldt een verplichting tot milieueffectrapportage (m.e.r.); voor de plannen voor de eerste fase is alleen de m.e.r.-beoordelingsplicht van toepassing. Overeengekomen is om nu een m.e.r.-procedure te doorlopen, en daarin meteen de eindfase van 350.000 m³ als uitgangspunt te nemen.

Bij brief van 19 november 2001 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant d.d. 29 november 2001².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de reacties⁴, die zij via de provincie Zeeland heeft ontvangen. In haar advisering verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieuomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven;
- belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Zie bijlage 4..

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie adviseert om in het milieueffectrapport:

- de achtergronden van het voornemen duidelijk te maken en daarmee te schetsen of andere oplossingsrichtingen milieuvriendelijker zouden zijn geweest of juist niet;
- duidelijk te maken of en hoe de fasering in besluitvorming, aanleg en gebruik van de opslagtanks aan de orde is;
- bij de beschrijving van de tanks en van de procedures die zullen worden gevolgd bij acceptatie, controle, opslag en transport, aan te geven of andere technieken of andere handelingsvoorschriften milieuvriendelijker (en vooral: veiliger) zijn;
- aan te geven wat de consequenties zijn van de beschermde status van de aanliggende Westerschelde voor het voornemen;
- een heldere, zelfstandig leesbare samenvatting op te nemen die de belangrijkste informatie bevat voor besluiten over de vergunningaanvraag of -aanvragen en die voor een breed publiek begrijpelijk is.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling en doelstelling

De aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid moeten worden beschreven. Het MER moet ingaan op de vragen "wat?", "waar?", "waarom?" en "wanneer?".

Wat?

Aangegeven moet voor welke petrochemische en chemische vloeistoffen de opslagfaciliteiten bedoeld zijn. De Commissie heeft bij het locatiebezoek begrepen dat zal worden gewerkt met positieve lijsten met een aantal voorbeeldstoffen. Het MER moet deze systematiek uitleggen en per milieuaspect (in ieder geval veiligheid, risico bij menging met andere stoffen in dezelfde groep, emissies naar de lucht) aangeven welke voorbeeldstoffen er zijn gekozen en waarom. Daarbij moet in ieder geval ook worden aangegeven tot welke emissieklasse uit de Nederlandse emissierichtlijnen (NER) de voorbeeldstoffen behoren.

Waar(heen en waarvandaan)?

Ook moet de herkomst en de bestemming van de producten nader worden aangeduid. Uit de startnotitie wordt wel duidelijk dat het merendeel van de producten waarschijnlijk door Dow Benelux zal worden afgenomen; in het

MER zal ook moeten worden aangegeven vanaf welke plaatsen de aanvoer wordt verwacht.

Waarom?

De startnotitie geeft geen achtergronden aan van het doel van dit voornemen. Het MER moet daar wel informatie over verschaffen. Uitgelegd moet worden in hoeverre het de bedoeling is dat

- (a) de terminal opslagfaciliteiten elders (bijvoorbeeld verder van de afnemers weg gelegen) vervangt;
- (b) bestaande knelpunten in het transport van de chemicaliën en petrochemische vloeistoffen vanaf de producenten naar de afnemers zoals Dow, bijvoorbeeld bij pieken of dalen in de verwerking bij die afnemers, worden verminderd;
- (c) de terminal opslagfaciliteiten vervangt die nu vooral bij Dow bestaan en die vervallen;

en (d) in hoeverre de voorziening samenhangt met veranderingen in de productieprocessen bij de (potentiële) leveranciers en afnemers, vooral Dow Benelux.

Wanneer?

De startnotitie geeft aan dat er in eerste instantie wordt gedacht aan een capaciteit van 156.000 m³, en dat naar verwachting op termijn de capaciteit van 350.000 m³ zal worden aangelegd. Het MER moet aangeven op welke termijn deze uitbreiding wordt verwacht en waar de (mogelijke) uitbreiding van afhankelijk is. Als Oiltanking de mogelijkheid openhoudt om alleen fase 1 (met een capaciteit van 156.000 m³) aan te leggen, dan moet deze mogelijkheid als een apart alternatief in het MER worden beschreven.

Het MER moet een concrete omschrijving van de doelen bevatten. Die doelen moeten zodanig worden beschreven dat ze kunnen dienen voor de afbakening van alternatieven. Om milieubelang volwaardig te kunnen meewegen in de besluitvorming moet aangegeven worden welke ruimte de gestelde doelen laten voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstig zijn voor het milieu.

3.2 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voornemen en de *formulering van alternatieven*. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-) plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd.

Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de *afweging van alternatieven*⁵ (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor een vergunningaanvraag ingevolge de Wm. Ook moet worden aangegeven of er tevens een Wvo-vergunning wordt aangevraagd. De Commissie heeft begrepen dat vergunningaanvraag en MER zullen uitgaan van een eindsituatie met een opslagcapaciteit

---

⁵ Zie ook hoofdstuk 6 van dit advies.

van ongeveer 350.000 m³. Beschreven moet worden volgens welke procedure en welk tijdspad de aanleg en ingebruikneming geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken.

In aanvulling op hetgeen er al is opgenomen in de startnotitie vragen twee (natuur-)beleidskaders⁶ extra aandacht: de gebieds- en de soortenbescherming. Deze zijn vooral belangrijk vanwege de beschermde status van delen van de Westerschelde.

Gebiedsbescherming

De startnotitie geeft al aan dat het MER vanwege de ligging bij de Westerschelde moet ingaan op de bescherming van de natuurwaarden in de Westerschelde. Delen van de Westerschelde zijn beschermd (a) als speciale beschermingszone op grond van EU-Vogelrichtlijn; (b) als kerngebied van de ecologische hoofdstructuur op grond van het (eerste) Structuurschema Groene Ruimte; (c) als wetland op grond van het Verdrag van Ramsar. Het MER moet aangeven of er in (de omgeving van) het plangebied nog andere gebieden liggen die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen (bijvoorbeeld gebieden of terreinen langs de landzijdige aanvoer routes). Ook met het de consequenties daarvan aangeven voor de ontwikkeling van alternatieven.

De Commissie wijst erop dat de beschermingsformules van kerngebieden van de EHS en van Vogelrichtlijngebieden (waar het beschermingsregiem van de Habitatrichtlijn op van toepassing is) enigszins van elkaar afwijken. De primaire vraag is echter - zoals terecht in de startnotitie aangegeven - of met zekerheid kan worden uitgesloten dat er aantasting plaatsvindt.

Soortenbescherming

Ook moet worden nagegaan of er planten- en diersoorten in het studiegebied⁷ vóórkomen die op grond van nationaal of internationaal beleid⁸ een beschermde status hebben. Is dat zo, dan moet het MER aangeven om welke soorten het gaat en of de activiteit niet zal leiden tot strijdigheden met artikel 23 en 24 van de Natuurbeschermingswet. Bovendien zal het bevoegd gezag dan moeten beoordelen of er een ontheffing op grond van artikel 25 van de Natuurbeschermingswet aangevraagd zal moeten worden. In dat geval zou het MER de (milieu-) informatie moeten bevatten die hiervoor vereist is.⁹

---

⁶ Naar verwachting zal per april 2002 de Flora- en faunawet van kracht worden, waardoor de wettelijke regelingen veranderen. Het MER zal informatie moeten leveren ten behoeve van het beleidskader dat geldt bij de te nemen besluiten.

⁷ Zie voor het studiegebied § 5.1 van dit advies.

⁸ Hierbij dient niet alleen op de Vogel- en de Habitatrichtlijn van de EU te worden ingegaan, maar (indien relevant) ook op de conventies van Bern, Bonn en Ramsar. De Natuurbeschermingswet vormt bij soortbescherming het uitgangspunt.

⁹ Zie daartoe de AMvB *Besluit Ontheffingen en Vrijstellingen Natuurbeschermingswet*, artikel 2 a tot en met e.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Deelactiviteiten en varianten

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Het kan zinvol zijn om deze beschrijving te baseren op deelactiviteiten. Daarbij dient eveneens aandacht te worden besteed aan de fasering van de aanleg en het gebruik en aan neven- en vervolgactiviteiten. Ook bij het zoeken naar alternatieven kan het zinvol zijn uit te gaan van een analyse van de voorgenomen activiteit in deelactiviteiten. Verder verdient het aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik en beheer).

Op basis van de startnotitie is duidelijk dat in ieder geval een beschrijving nodig is van (varianten in) de deelactiviteiten bij:

a) de aanleg en inrichting:

- de aanleg van de opslagtanks (inclusief de capaciteit en de materialen en eigenschappen van de tanks; de verschillen tussen de tanks en de mate waarin ze bruikbaar zijn voor de onderscheiden groepen stoffen);
- de aanleg en inrichting van de jetty¹⁰ (inclusief de omvang/capaciteit);
- de aftakking van de bestaande bedrijfsspoorlijn;
- eventuele voorzieningen voor aan- en afvoer per as;
- de aanleg van de leidingbundel naar Dow;
- de lay-out van het terrein als geheel met de aan te houden vrijwaringszones rond de verschillende objecten;
- de energievoorziening op het terrein;

b) het gebruik en beheer:

- de procedures die voorafgaan aan een besluit van Oiltanking om al dan niet stoffen op te slaan;
- controle van samenstelling van de aangeleverde stoffen;

---

¹⁰ De startnotitie stelt dat nog niet duidelijk is of de jetty onderdeel uitmaakt van de inrichting. De Commissie heeft begrepen dat de jetty niet door Oiltanking zal worden aangelegd. Hierbij zij opgemerkt dat het MER zich niet moet beperken tot de onderdelen van de inrichting, maar ook vervolg- en nevenactiviteiten dient te beschouwen. Mede vanwege de bescherming van het aanliggende deel van de Westerschelde dienen speciaal de aanleg en het gebruik van de jetty in het MER te worden beschouwd. Oiltanking kan de gegevens van *Value Park Terneuzen* opvragen; voor zover er nog onzekerheden bestaan met belangrijke consequenties voor de milieueffecten kan van een *best case* en een *worst case scenario* worden uitgegaan.

- het transport (modaliteit, aantal transportbewegingen of te transporteren volume per tijdeenheid) van de vloeistoffen naar en van de terminal;
- het transport op de terminal en de overslag (van/naar pijpleiding/schip/spoor/vrachtauto naar/van de opslagtanks;
- het gebruik van de opslagtanks;
- de overige voorzieningen, zoals een eventuele afvalwaterbehandelingsinstallatie (techniek van de installatie, hoeveelheid en kwaliteit van te behandelen water, hoeveelheid en kwaliteit van behandeld water, wijze van lozing).

Het MER moet bovendien aangeven of de aanlegfase en de gebruiksfase in gescheiden tijdperioden zullen plaatsvinden, dan wel of tijdens de bouw al gebruik zal worden gemaakt van opslagfaciliteiten. In dat laatste geval dient extra aandacht te worden besteed aan veiligheid.

De Commissie heeft begrepen dat bij het transport van de stoffen op de terminal aparte voorzieningen (*'dedicated pipelines, dedicated pumps'*) zullen worden gebruikt per groep van stoffen. Het MER dient aan te geven op welk criterium deze stofgroepen worden onderscheiden en welke risico's er kunnen ontstaan bij menging. Bij mengrisico's moet het de mogelijkheid beschouwen van uitbreiding van de stofgroepen waarvoor aparte voorzieningen worden gebruikt. Ook schoonspoelen van de *dedicated* leidingen moet als mogelijkheid worden besproken.

Als Oiltanking de mogelijkheid openhoudt om alleen fase 1 (met een capaciteit van 156.000 m³) aan te leggen, dan moet deze mogelijkheid als een apart alternatief in het MER worden beschreven. Daarbij moet duidelijk worden of met dat alternatief een andere inrichting (en wellicht ander transport) zou kunnen plaatsvinden dan bij de beoogde eindcapaciteit van 350.000m³.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Bij elk alternatief¹¹ moet ook worden nagegaan welke mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen, bijvoorbeeld risicobeheersende maatregelen en maatregelen ter voorkoming of beperking van oppervlaktewater- en bodemverontreiniging. Bij dat laatste wijst de Commissie op de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB) en op het bijbehorende stappenplan en de te behalen eindemissiescore, en adviseert zij deze bij de uitwerking in het MER te hanteren. Ook maatregelen ter vermindering van de uit-/afspoeling of lozing van zink behoeven extra aandacht vanwege het feit dat dit als probleemstof in de Westerschelde geldt.

Omdat de activiteit effecten zou kunnen hebben in één of meerdere gevoelige gebieden zoals aangeduid in het Structuurschema Groene Ruimte¹² is er des te groter noodzaak om alternatieven uit te werken en eventuele mitigerende en compenserende maatregelen te beschrijven en overwegen. Het MER moet in ieder geval beschrijven of de beschouwde alternatieven, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, wezenlijke waarden in deze gebieden aantasten. Nagegaan moet worden of eventuele maatregelen om de energievoorziening meer zelfvoorzienend te maken (windenergie) strijdig zouden kunnen zijn met de bescherming.

---

¹¹ Zie § 4.2 van dit advies.

¹² PKB deel 4, blz. 64.

4.2 Alternatieven

Zinvolle combinaties van varianten van de elementen van het voornemen kunnen als alternatieven worden onderscheiden.

De keuze van de beschouwde alternatieven moet worden gemotiveerd; dat geldt ook voor de inperking tot de beschouwde alternatieven. In het MER zijn vooral de milieuargumenten voor zulke keuzen van belang.

Dat betekent onder andere dat gemotiveerd moet worden waarom de locatie die de startnotitie aangeeft (aan de Braakmanhaven, tegenover Dow) de enige redelijkerwijs te beschouwen locatie is. Alleen als blijkt dat ook andere locaties mogelijk en zinvol zijn dienen ook opslagfaciliteiten op andere locaties in het MER te worden beschouwd. Omdat Dow de voornaamste afnemer is moet het MER aangeven of er oplossingsrichtingen zijn waarbij de opslag op het terrein van Dow plaatsvindt, en of die milieuvriendelijker zouden kunnen zijn¹³.

De startnotitie gaat er bovendien van uit dat de opslag (alleen) zal kunnen plaatsvinden in 'cup tanks' - ook wel ringmanteltanks genaamd. Het MER kan echter niet beperkt blijven tot een beschrijving van ringmanteltanks. De startnotitie stelt al dat - louter als referentie - ook de opslag in, en de effecten van een conventionele tank zullen worden beschreven. Ook geeft de startnotitie aan dat dit in de ogen van Oiltanking geen reëel alternatief is omdat het economisch niet verantwoord is. Het MER zal zich echter vooral moeten richten op de vraag of er milieuvriendelijker mogelijkheden zijn. Het zal moeten aangeven welke mogelijkheden er in principe bestaan (ook ondergronds) voor dergelijke opslag. Vervolgens moet het MER

- ófwel aangeven waarom alleen ringmanteltanks redelijkerwijs beschouwd hoeven te worden;
- ófwel volwaardige opslagalternatieven uitwerken (bijvoorbeeld in het kader van het meest milieuvriendelijke alternatief).

Als Oiltanking géén opslagalternatieven in het MER uitwerkt, dan moeten in ieder geval bij de motivering hiervan ook (op een globaal niveau) de risico's van de verschillende opslagmogelijkheden worden betrokken¹⁴.

Om (de milieueffecten van) de alternatieven goed met elkaar te vergelijken moeten de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.

4.3 Nulalternatief/referentiesituatie

Als het mogelijk is om de doelen van Oiltanking te verwezenlijken zonder dat de voorgenomen activiteit - of een vergelijkbare activiteit - wordt uitgevoerd, is er een reëel nulalternatief.

Of die situatie nu als reëel nulalternatief wordt bestempeld of als referentiesituatie is niet zo belangrijk; in ieder geval zal het MER moeten beschrijven hoe de huidige situatie is, en welke ontwikkelingen er in het gebied zullen

---

¹³ De Commissie acht het niet redelijk om Oiltanking te vragen dit even gedetailleerd uit te werken als de alternatieven die tot de competentie van Oiltanking behoren. Wél meent zij dat het MER op een globaler niveau informatie moet geven over de oplossingsmogelijkheden bij Dow zelf, voor de bevoegde instanties.

¹⁴ Zie § 5.2 ook van dit advies.

plaatsvinden met milieugevolgen (als basis voor beschrijving van de “autonome milieuontwikkeling”). In dat verband is ook de vraag aan de orde wat de plannen van Dow zouden zijn als het voornemen van Oiltanking niet zouden doorgaan. Het MER dient de vraag op twee manieren te behandelen:

- Het moet een kwalitatieve beschrijving leveren van de huidige door Dow gebruikte opslagfaciliteiten en de bijbehorende transportbewegingen en milieugevolgen (en zo aangeven waarom een centrale opslag zoals Oiltanking nastreeft milieuvoordelen biedt);
- Het moet aangeven of er andere plannen bestaan voor “de Mosselbanken” waar Oiltanking de opslagfaciliteiten wil bouwen en gebruiken. In ieder geval dient daarbij de (mogelijke) dijkversterking aan de orde te komen.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Het is belangrijk om doelgericht een mma te ontwikkelen. Dit vraagt een open en creatieve houding.

Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma.

De Commissie adviseert om in dit geval een mma te formuleren waarbij vooral (a) de externe veiligheid en (b) de bescherming van het watermilieu in de Westerschelde centraal worden gesteld. Dit zou kunnen betekenen dat het transport per schip in dit specifieke geval wellicht als minder milieuvriendelijk zou kunnen worden beschouwd dan het transport over land (spoor dan wel weg).

4.5 Voorkeursalternatief

De voornemens die in de startnotitie worden aangegeven kunnen als voorkeursalternatief worden opgenomen in het MER.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME MILIEUONTWIKKELING EN MILIEUEFFECTEN**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de autonome ontwikkeling hiervan moeten worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten¹⁵.

Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Studiegebied

Het studiegebied of de studiegebieden moet op een kaart worden aangegeven. Het omvat de locatie van de terminal én de omgeving daarvan voor zover daar effecten van de aanleg en het gebruik van de terminal kunnen gaan optreden. In verband met de beschermingsformules dient ten minste het aanliggende beschermde deel van de Westerschelde tot het studiegebied te worden gerekend (ook al is hiervan niet bij voorbaat duidelijk of er effecten zullen kunnen optreden). Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Ook moet op een kaart van het studiegebied worden aangegeven waar zich de beschermde gebieden bevinden en de vaar-routes.

Aanpak van effectvoorspelling

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- waar nodig moet de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van risico's;
- behalve directe effecten moeten ook afgeleide effecten worden beschreven zoals van het transport;

---

¹⁵ Zie § 4.3 van dit advies.

- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- aangegeven moet worden welke effecten optreden tijdens de aanleg welke tijdens het gebruik en hoe eventuele interferentie kan optreden mocht fase 1 van de terminal worden gebruikt tijdens de aanleg van fase 2;
- vooral moet aandacht worden besteed aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden.

5.2 Veiligheid en risico's

Het MER moet van de bestaande situatie (o.a. met Dow), de autonome ontwikkeling en de situatie met de nieuwe terminal de risico's aangeven; voor de toekomstige situatie gebaseerd op het onderscheid in de verschillende (deel-) activiteiten zoals eerder genoemd. Het moet inzicht geven in de mogelijke risico's (kans op en gevolgen van ongewenste gebeurtenissen) voor het milieu en de omgeving (externe veiligheid) en aangeven:

- wat de mogelijke optredende ongewenste gebeurtenissen (vrijkomen giftige stoffen, explosies¹⁶, etc.) zijn;
- wat het veiligheidsniveau is in termen van risicocontouren voor het externe groepsrisico (10⁻⁵-, 10⁻⁶- en 10⁻⁷-contouren) en het individueel risico.

Het MER moet ook voor een situatie waarbij de opslag bij Dow zou plaatsvinden, indicatief aangeven wat het veiligheidsniveau is voor de omgeving (individueel risico en groepsrisico).

Het concept veiligheidsrapport, conform het Besluit Risico's Zware Ongevallen moet als bijlage van het MER dienen. Oiltanking heeft al aangegeven bij de toetsing aan veiligheidsnormen zowel de Duitse TRBF-norm te zullen gebruiken als de CPR9-3. De resultaten daarvan en de conclusies moeten in het MER worden opgenomen.

5.3 Levende natuur

Het MER moet bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand, de autonome milieuontwikkeling en de milieueffecten aandacht aan:

- aanwezigheid, respectievelijk aantasting of uitbreidingsmogelijkheden van (elementen van) de ecologische hoofdstructuur, beschermde gebieden, reservaten¹⁷;
- (toekomstige) aanwezigheid van voor het studiegebied kenmerkende plantensoorten en plantengemeenschappen;
- (toekomstige) aanwezigheid van voor het studiegebied kenmerkende diersoorten;
- (toekomstige) aanwezigheid van beschermde soorten en doelsoorten van het natuurbeleid, alsmede zeldzame en bedreigde soorten (Rodelijstsoorten);
- (toekomstige) aanwezigheid van ecosystemen met een grote graad van ongeschondenheid, kwetsbaarheid en/of onvervangbaarheid.

---

¹⁶ Dit geldt zowel bij de opslag als bij het transport (incl. leidingen). Bij de leidingen is de invloed op de waterkering een speciaal punt van aandacht.

¹⁷ Zie ook § 3.2 van dit advies.

Als hier geen zinvolle voorspellingen over kunnen worden opgesteld, dan dient ten minste zo veel mogelijk inzicht te worden verschaft in:

- (toekomstige) ecologische systemen en relaties: de relaties tussen de verschillende habitats binnen het studiegebied en verbindingen met leefgebieden buiten het studiegebied;
- (toekomstige) landschapselementen die de ecologische relaties bevorderen of die barrières opleveren voor deze relaties;
- (veranderende) functies van het gebied als voortplantings-, overwinterings-, pleister- of foerageerplaats voor diverse diersoorten, met nadruk op zeldzame en bedreigde soorten en soorten kenmerkend voor bijzondere omstandigheden.

Bij de beschrijving van de effecten dient rekening gehouden te worden met de invloeden van directe vernietiging, verstoring, versnippering en eutrofiëring.

Speciaal bij biologische effecten kan sprake zijn van veranderingen, die zich pas op lange termijn manifesteren.

5.4 Lucht en gezondheid

Het MER moet bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand, de autonome milieuentwikkeling en de milieueffecten aandacht aan de concentraties van stoffen die uit de inrichting in de buitenlucht kunnen komen (met name bij verdamping).

Geef de verwachte emissievrachten van de verschillende stofgroepen en/of voorbeeldstoffen¹⁸ en toets deze aan de bijbehorende grensmassastromen en emissie-eisen uit de NER.

Geef de verwachte en maximale emissies en immissieconcentraties. De gevolgen hiervan in termen van eventuele gezondheidsrisico's, dienen voor zover mogelijk aan te worden gegeven. Dit dient te geschieden aan de hand van de grenswaarden voor luchtkwaliteit, die mede op gezondheidsrisico's gebaseerd zijn. In samenhang hiermee dient ook een beschouwing te worden gegeven over de gezondheidsrisico's bij calamiteiten.

5.5 Bodem en water

Het MER moet van de bestaande situatie, de autonome ontwikkeling en de verschillende alternatieven de kwaliteit van de bodem en grondwater beschouwen, in relatie tot eventuele aanwezige verontreinigingen. Ditzelfde geldt voor het oppervlaktewater. Naast de mogelijkheid dat opgeslagen stoffen onbedoeld in het oppervlaktewater terecht komen is speciale aandacht nodig voor zink.

Ingegaan moet worden op de kansen dat tijdens het transport van de stoffen naar en vanaf de terminal lekkages optreden en wat de (worst-case) gevolgen kunnen zijn voor bodem en water.

Het MER moet beschrijven wat de effecten zijn van (eventuele) lozingen van (behandeld) afvalwater op het oppervlaktewater, zowel bij normale bedrijfsomstandigheden als bij storingen of calamiteiten (bijvoorbeeld brand, of uitval van de afvalwaterbehandeling). Ook de gevolgen voor de bodemkwaliteit (on-

---

¹⁸ Zie paragraaf 3.1 van dit advies.

der normale omstandigheden, bij storingen en bij calamiteiten) dienen te worden belicht.

5.6 Geluid

Het MER moet van de bestaande situatie, de autonome ontwikkeling en de beschouwde alternatieven aangeven welke geluidhinder door het (vracht) verkeer over de weg of het transport per schip wordt veroorzaakt en hoever deze invloed zich uitstrekt (indien relevant met geluidscontouren).

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- welke consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De bevoegde overheden moeten bij de vergunning(en) aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat Oiltanking in het MER al een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.